

***MORALITATE ȘI LEGALITATE
ÎN BISERICĂ ȘI ÎN SOCIETATE***

**FAMILIA CREȘTINĂ –
ICOANĂ A IUBIRII DUMNEZEIEȘTI**

Pr. Prof. Dr. Ioan C. TEȘU

Ultimele statistici sociologice, analizând „modelul suedez” de viață conjugală, descoperă că 51% din populația acelei țări este celibatară, că, la nivel planetar, devin tot mai numeroase familiile monoparentale și tot mai mulți copiii rezultați din relații derulate în afara familiei. O treime din familiile de pe planetă nu mai au copii. În Statele Unite ale Americii durata de „supraviețuire” a unui cuplu este de șapte ani și 50% din căsătoriile contractate acolo se distrug. Indicele de fertilitate a ajuns în țările europene la 1,4, față de 2,1 cât este rata de înlocuire a generațiilor. Vârsta la care se mai contractează căsătoria devine tot mai avansată, spre 30 de ani la bărbat și aproape 29 de ani la femeie, de unde și nașterea tot mai târzie a copiilor sau evitarea aducerii lor pe lume, prin tot mai diversificate mijloace și metode contraceptive și prin avort.

În baza unor astfel de cifre și date, izvoarele medicale, psihologice și sociologice actuale vorbesc despre o reală „criză a familiei” sau a „nupțialității”, despre „o explozie a divorțurilor”, pe fondul unei „ierni demografice”, despre o „revoluție” și o „nouă dezordine sexuală”, despre un „apus al familiei tradiționale”, în favoarea liberalizării relațiilor dintre cele două sexe și chiar în cadrul fiecăruia dintre ele, toate acestea, pe fondul exacerbarii individualismului și al egoismului, al hedonismului și utilitarismului, al sexualității și permisivității, al laxismului și indiferentismului moral.

Moralști contemporani, religioși sau laici, constată că, dacă în vechime părinții erau adesea cei care își căsătoreau copiii și cu toate acestea noua familie era fericită și rezista vremii, astăzi mulți dintre copii calcă peste sufletul părinților, se lipsesc de sfatul și binecuvântarea lor, se căsătoresc după propria lor plăcere și totuși multe căsnicii devin nefericite.

Înainte, familiile se întemeiau în Biserică, prin promisiunea făcută de tineri în fața lui Dumnezeu și durau în veșnicie, fiind adevărate

altare de rugăciune, în care domneau credința, respectul reciproc, dragostea și ajutorul. Acum, se întemeiază la Starea Civilă, unde viitorii soți își jură dragoste nesfârșită, pe care nici măcar mormântul să nu o destrame, dar adesea, după o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp, asistăm la divorțuri scandaloase, zgomotoase, cu invective și reproșuri violente, încât ai impresia că nu se ceartă două persoane care au împărțit patul conjugal, ci două împărății iremediabil ostile.

În plus, spiritul lax al vremii și concesiile morale de tot felul încearcă să submineze valoarea și rostul familiei creștine, acreditând idei stranii, potrivit cărora practici imorale precum căsătoria de probă, cuplul studentesc, căsătoria deschisă, infidelitatea, adulterul, divorțul, ba chiar unele perverse și bestiale, cum sunt incestul, homosexualitatea, pedofilia, ar trebui privite mult mai larg și permisiv, îngăduite și acceptate.

Dincolo de presupusele sau invocatele cauze genetice, sociale sau psihologice ale acestora, trebuie însă să citim la toți cei ce le recomandă sau le practică un comportament pătimaș, care caută preferențial plăcerea trupească și păcătoasă. Socotim că nu este o exagerare a spune că pentru mulți dintre oamenii de astăzi dumnezeul lor este banul, iar religia lor o constituie plăcerea. Într-o lume precum este cea în care trăim noi astăzi, este foarte ușor de observat pentru un spirit moralist fin faptul că învățătura creștină este tot mai marginalizată, pe fondul invocării secularizării societății contemporane, că virtuțile creștine sunt ostracizate în sufletul a tot mai puține persoane care doresc să și le aproprieze, în timp ce păcatele și patimile stăpânesc lumea aceasta.

În vremuri cum sunt cele prezente, de freamăt și frământare, de zbucium și neliniște, de laxism și relativizare, de nepăsare și ignorare în materie de viață morală, reiterăm cuvintele „cu putere multă” ale celui mai mare rapsod al familiei creștine, Sfântul Ioan Gură de Aur, cu speranța că toți cei iubitori de frumos spiritual, care le vor descoperi, vor dori să își ordoneze viața potrivit acestora, descoperindu-i sublimul.

Prietenia în scrierile Părintelui antiohian

Omul este un inel de legătură între lumea materială și cea spirituală, între cer și pământ. Ontologia sa sau rațiunea ultimă a lui

de a ființa nu se găsește exclusiv în sine, ci în Arhetipul său, după al Cărui chip și spre a Cărui asemănare a fost zidit – Dumnezeu – Iubire.

În mod similar, după cum Dumnezeu este Treime de Persoane, în adâncul ființei sale, omul poartă pecetea iubirii dumnezeiești, având chemarea la iubire și spre a dărui dragoste. Doar în măsura în care participă la acest dialog și în acest circuit al iubirii, primind activ și îmbogățind dinamic existența celorlalți cu iubire, răspunde chemării divine la asemănare. Omul se descoperă pe sine în ceea ce are mai înalt și curat în măsura în care se face următor și împlinitor al Legii Celei Noi a iubirii creștine.

Ființa umană a fost creată spre comuniune, spre părtășie reciprocă și de aceea ea nu se realizează deplin decât în relație cu o altă persoană. Dacă încercările sunt trăite adesea în izolare, în solitudine, bucuriile, pentru a-și descoperi cât mai mult din valențele lor, trebuie trăite în comuniune. Dacă omul preferă să se izoleze în durerile sale și să le trăiască personal, în reușitele și împlinirile sale simte nevoia să le împărtășească și altora, pentru a le înfrumuseța universul existenței lor și a le îmbogăți viața. Necazul se trăiește adesea în izolare, bucuria, prin participare; suferința personală, în singurătate și interioritate, fericirea în comuniune și prin comunicare.

Primele veacuri creștine au fost socotite veacuri de aur din istoria umanității. Sub influența duhului creștin, au fost cultivate sentimentele cele mai înalte și curate, au fost practicate virtuțile creștine. Evanghelia iubirii, explicată în operele Părinților și scriitorilor Bisericii, pătrunsese adânc în viața creștinilor, dând un sens profund tuturor activităților lor. Nu doar relația cu Dumnezeu, ci și raporturile dintre ei erau modelate de preceptele moralei creștine. Primii creștini înțelegeau mult mai adânc și împlineau mult mai exact porunca nouă a iubirii, lăsată ca testament de către Mântuitorul Iisus Hristos.

Prietenia însăși era înțeleasă ca o reală binecuvântare cerească, pentru că, în vremuri de cruntă prigoană și persecuție, pe lângă o credință statornică în purtarea de grijă din partea lui Dumnezeu, nimic nu valora cât un prieten adevărat, care să încurajeze, să mângâie și să aline.

Nevoia de prieteni este derivată de Sfântul Ioan Gură de Aur din realitatea în baza căreia omul nu se simte niciodată împlinit deplin prin sine însuși, ci doar în relație cu Dumnezeu și cu semenii. Subliniind caracterul acesta dialogic și comunional al sufletului uman, Sfântul Ioan Gură de Aur arată că Dumnezeu ne-a

creat „astfel încât să avem trebuință unii de alții”¹. Din acest motiv, o prietenie este ca o floare frumos pastelată și bine miroitoare. „Și în ce fel crinii și trandafirii dau mirosul cel frumos în tot locul cu floarea frumuseții lor”, consideră Sfântul Părinte, „așa și prietenii, în orice loc ar merge, dăruiesc darul dragostei; mai bine este să umble omul în întuneric decât să nu aibă prieteni, să ne ardă fierbințelea frigului trupurile, precum aprinde darul prietenilor sufletele prietenilor când se desparte unul de altul, că așa este pofta dragostei celei adevărate nu numai la cei de față, ci și la cei ce lipsesc de mai multă vreme, de multe ori și în visuri îi vedem și-i auzim și vorbim cu dânsii și ne sărutăm cu dragoste fără de saț și numai cu pomenirea prietenului se bucură și se veselește cineva”².

Adevăratele prietenii sunt socotite de Părintele antiohian daruri dumnezeiești, oferite spre progres în iubire și virtute. „Nu ne apără nici venitul averilor, nici armele, nici zidurile, nici șanțurile, nici alte nenumărate mașini de război, cât o prietenie adevărată. Aceasta-i zid, aceasta-i tărie, aceasta-i avere, aceasta-i desfătare, aceasta ne face să petrecem și viața de aici cu voioșie și ne dăruiește și viața ce va să fie”³.

Într-un alt loc, Sfântul Ioan arată că „prietenul adevărat este mai plăcut decât chiar viața prezentă, căci mulți, după încetarea din viață a unor asemenea prieteni, nu mai doresc să trăiască. Cu un asemenea prieten, cineva poate suferi și exilul, iar fără prieten nu poate trăi nici în propria sa țară. Cu un asemenea prieten, chiar și sărăcia este suportabilă, iar fără dânsul și sănătatea și bogăția sunt de nesuferit. În persoana unui asemenea prieten, el are pe un al doilea eu”⁴.

Întrebându-se „ce este altceva mai dulce și mai fericit în toată lumea, ca prietenii buni și iubiți?”, Sfântul Ioan răspunde: „Decât

¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni. Omilia XXXIV*, traducere din limba elină, după ediția Oxonia, 1847, de Arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1908, ediție revizuită de Constantin Făgețean, Editura Sophia, București, 2007, p. 364.

² Idem, *Mărgăritarele Sfântului Ioan Gură de Aur*, traducere de diacon Gheorghe Băbuș, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1994, p. 62.

³ Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor. Cuvântarea a X-a*, în volumul *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, traducere din limba greacă veche și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2007, p. 168.

⁴ Idem, *Comentariile sau Explicarea Epistolei I către Tesalonicieni. Omilia II*, în volumul *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Coloseni, I și II Tesalonicieni*, traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1855, de Arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1905, p. 181.

această viață trecătoare mai dulce este prietenul, că mulți oameni după moartea prietenilor nu mai vor nici ei să viețuiască în lumea aceasta, că mai bun îi este prietenul decât lumina soarelui și a ochilor; mai bine ne este nouă să nu ne lumineze soarele, decât să ne lipsim de prieteni, că, dacă omul are prieteni, nici o voie rea nu are”⁵.

Însă nu orice prietenie este o binecuvântare, ci doar prietenia curată și sinceră, prietenia bazată pe unitate de gândire și simțire, pe compatibilitatea de trăire, nu pe calcule mercantile. Astfel de prieteni duhovnicești „covârșesc pe părinți și pe fii”⁶.

Dacă prietenii lumești se uită încetul cu încetul, odată cu trecerea timpului, cu mărirea distanței, cu schimbarea concepțiilor, prietenii cele duhovnicești, construite pe temelia virtuților creștine, nu mor niciodată, ci se intensifică și sporesc. La baza tuturor acestor relații trebuie să se afle dragostea de Dumnezeu: „Dragostea de aproapele, întemeiată pe dragostea de Hristos, este trainică, nestrictă, nebiruită, nesfârșită. N-o pot sfârșăma nici calomniile, nici primejdiile, nici moartea, nici altceva asemănător. Orice ar pătimi un om care iubește pe aproapele său, nu va înceta niciodată a-l iubi, pentru că se uită la pricina dragostei sale, la Hristos. Dar cel ce iubește pentru că e iubit și el la rândul său, o termină repede cu dragostea dacă prietenul său îl supără cu ceva; dimpotrivă, cel legat de semenul său cu lanțul dragostei de Hristos niciodată nu va pune capăt prieteniei”⁷.

Prietenie și castitate

În privința relației și a prieteniei dintre un tânăr și o tânără, Sfântul Ioan Gură de Aur statutează: aceștia trebuie să-și păstreze curăția trupească până la căsătorie. Rapsod al frumuseților familiei creștine, Sfântul Părinte elogiază castitatea și fecioria, considerând persoanele care trăiesc într-o astfel de stare a fi superioare chiar și îngerilor. „Bun lucru este fecioria; sunt de acord și eu. E mai bună decât căsătoria; mărturisesc și asta. Dacă vrei, pot adăuga că este cu atât mai bună decât căsătoria pe cât este mai bun cerul decât

⁵ Idem, *Mărgăritarele Sfântului Ioan Gură de Aur...*, pp. 63-64.

⁶ Idem, *Comentariile sau Explicarea Epistolei I către Tesalonicieni. Omilia II*, în *vol. cit.*, p. 179.

⁷ Idem, *Omilia la Matei. Omilia LX, III*, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în colecția *Părinți și scriitori bisericești*, nr. 23, EIBMBOR, București, 1994, p. 702.

pământul, îngerii decât oamenii. Pot merge încă și mai departe și să spun ceva mai mult, anume că fecioria este superioară stării îngeresti. Îngerii într-adevăr nu se însoară, nici nu se mărită (Matei 22, 30), dar nu sunt alcătuiți din trup și sânge, nu locuiesc pe pământ, nu țin piept unei mulțimi de patimi, n-au nevoie de mâncare și băutură; nu-i pot încânta și moleși cântecele plăcute, nu-i poate atrage frumusețea oamenilor, nu-i poate vrăji nimic. Cum este cerul de curat într-o amiază liniștită, netulburată de nici un nor, tot așa și îngerii; nu-i tulbură nici o dorință; de aceea e și firesc să rămână neconținut luminați și strălucitori”⁸.

Stare ontologică până la căderea în păcat a primilor oameni, fecioria a devenit apoi un vot benevol, liber asumat și consimțit, izvor al numeroase alte daruri, pentru că, după cuvintele Sfinților Părinți, Dumnezeu nu se poate sălășlui decât într-un suflet curat, eliberat deplin din tirania păcatelor și a patimilor. Un astfel de suflet devine sălaș sau tron al dumnezeirii. În mod contrar, pierderea curăției și a neprihănirii trupești ne îndepărtează de Izvorul tuturor virtuților. Dumnezeu nu Se descoperă atât minților sau spiritelor înalte care Îl caută, cât mai ales sufletelor neprihănite, care Îl cheamă și Îl primesc în curăție.

Sfântul Ioan recomandă tinerilor să-și înfrâneze toate poftele trupești spre desfrânare, considerând această patimă o adevărată „boală”⁹, un păcat ce conduce spre „iadul veșnic”¹⁰ și care, după satisfacere, provoacă grave muștrări de conștiință, astfel descrise de Părintele antiohian: „Plăcerea lui a fost trecătoare, dar durerea sa va fi veșnică. De pretutendeni îl înconjoară temeri și bănuieli. Îi e frică de ulițele strâmte, este bănuitor cu slujitorii lui, tremură chiar și de umbra sa, se cutremură de tulburare ca nu cumva păcatul lui să se facă cunoscut. (...) Oriunde s-ar duce, poartă cu el, ca pe un osânditor necruțător, conștiința. Se îneacă în cugetele de vinovăție, nu mai poate respira. În pat și la masă, la piață și acasă, zi și noapte, chiar și în visele lui, păcatul pe care l-a făcut stă în fața ochilor lui.

---

⁸ Idem, *Despre feciorie*, în volumul *Despre feciorie. Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, traducere din limba greacă și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001, p. 18.

⁹ Idem, *Omilia despre pocăință. Omilia a șasea*, traducere din limba greacă de Preotul profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 1998, p. 102.

¹⁰ Idem, *Problemele vieții*, traducere de Cristian Spătăreanu și Daniela Filioresanu, Editura Egumenița, f.a, p. 41.

Trăiește viața lui Cain, suspinând și tremurând, la fel ca acela. Poartă în el un foc, fără ca cineva să știe asta”¹¹.

Recomandând insistent păstrarea curăției trupești până la căsătorie, Sfântul Ioan o consideră garanția unei familii fericite și binecuvântate de Dumnezeu cu numeroase și înalte daruri. „Dacă mireasa este curată (fecioară), spune el, atunci și pofta va fi mai mare, și teama de Dumnezeu va fi mai mare, atunci nunta este cinstită cu adevărat, căci primește trupuri curate, atunci și copiii ce se vor naște vor fi plini de binecuvântarea lui Dumnezeu, atunci și mirele și mireasa vor urma unul pe altul și unul altuia se vor supune”¹².

Pregătirea și încheierea nunții

Sfântul Ioan Gură de Aur are o concepție inegalabilă privind sublimul și importanța căsătoriei și a familiei pentru viața umană și pentru desăvârșirea creștină. „Nunta este o mare taină, arată scriitorul sfântul Părinte antiohian. „Unirea dintre bărbat și femeie este închipuirea unirii dintre Hristos și Biserică. De aceea, să nu te gândești la căsătorie în mod superficial și nici să nu aștepti zestre de la celălalt. Căsătoria nu este o afacere, ci o comuniune de viață”¹³.

Monah de o deosebită austeritate și exigență, el nu depreciază valoarea familiei, ci, dimpotrivă, o consideră leagăn al civilizației, altar al sfințeniei. Monahismul și familia pot fi socotite a fi, cu adevărat, două cărări care conduc spre același pisc al mântuirii, „cei doi versanți ai Taborului; și unul și celălalt au aceeași culme, Duhul Sfânt”¹⁴. Căsătoria și monahismul sunt două căi „nu de mutilare, ci de transfigurare, prin castitate, a sexualității animale, date de Dumnezeu umanității primare”¹⁵.

Sfântul Părinte, departe de a considera căsătoria și familia pierdici în calea dobândirii mântuirii, învață că desăvârșirea nu are nevoie

¹¹ Idem, *Problemele vieții...*, p. 53.

¹² Idem, *Comentariile sau Explicarea Epistolei I către Tesalonicieni. Omilia II, în vol. cit.*, p. 216.

¹³ Idem, *Problemele vieții...*, p. 364.

¹⁴ Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, traducerea Gabriela Moldoveanu, Asociația filantropică medicală creștină CHRISTIANA, București, 1999, p. 79.

¹⁵ Preot Marc-Antoine Costa de Beauregard, *Teologia sexualității: heterosexuatatea și homosexualitatea din perspectivă creștină*, traducere de Gabriela Moldoveanu, cu o prezentare și un interviu de Costion Nicolescu, Editura CHRISTIANA, București, 2004, p.17.

de un loc special pentru a fi dobândită, ci de osteneală și lucrarea virtuților. „Unde sunt – se întreabă el – cei ce spun că nu-i cu puțință să fii virtuos trăind în mijlocul orașului, ci trebuie să pleci din lume, să trăiești în munți? Unde sunt cei care spun că nu-i cu puțință să fii virtuos, când ești tată de familie, când ai soție, când trebuie să ai grijă de copii și slugi?”¹⁶. Sau, și mai explicit, Sfântul Ioan Gură de Aur arată că „dacă ar fi fost, iubite, căsătoria și creșterea de copii o piedică în calea virtuții, Creatorul universului n-ar fi adus pe lume căsătoria. Căsătoria nu numai nu ne împiedică cu nimic în trăirea filosofiei celei după Dumnezeu, dacă voim să fim cu mintea trează, dar aduce în viața noastră și multă ușurare. Căsătoria potolește furiile firii noastre, nu lasă ca oceanul să se frământa, ci ne ajută să ducem totdeauna corabia în port. Pentru aceasta a dăruit Dumnezeu neamului omenesc căsătoria”¹⁷.

Aceste cuvinte ale Sfântului Ioan Gură de Aur vin să combată unele opinii izolate, întâlnite de-a lungul celor două milenii creștine, potrivit cărora desăvârșirea sau mântuirea nu este accesibilă oricui, nici măcar tuturor monahilor, ci doar unei „elite duhovnicești” din cadrul acestora. Mai târziu, alți Sfinți Părinți normativi pentru spiritualitatea ortodoxă (Sf. Maxim Mărturisitorul, Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie Palama) vor sublinia, cu multă insistență, faptul că în procesul de mântuire sau dobândire a sfințeniei este implicat omul în integritatea sau deplinătatea constituției sale, trup și suflet, și că dobândirea Sfântului Duh, a luminii dumnezeiești și deci a desăvârșirii, este scopul general al vieții creștine, chemare adresată tuturor oamenilor, ideal realizabil de către orice creștin, dar, într-adevăr, atins doar de puțini dintre aceștia.

Sfântul Ioan Gură de Aur, tâlcuind cuvintele Sfântului Apostol Pavel din *Epistola către efeseni*, potrivit cărora Nunta sau Taina Cununiei este „taină mare” (Efes. 5,32), consideră că acest caracter al ei este dat de două motive fundamentale: 1) *are instituire divină*, a fost așezată de către Însuși Mântuitorul Hristos și 2) *crează o legătură specială în viața celor două persoane*, cu adânci implicații atât în planul vieții prezente, cât și al celei viitoare și veșnice.

¹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Facere. Omilia XLIII, I*, în *vol. cit.*, p. 106.

¹⁷ Idem, *Omiliile la Facere. Omilia XXI, IV*, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în colecția *Părinți și scriitori bisericești*, nr. 21, EIBMBOR, București, 1987, p. 251.

Deși efect al căderii în păcat a protopărinților, căsătoria are instituire divină. Ea „vine de la Dumnezeu, mai întâi în instituirea sa primară, apoi în înălțarea ei, prin Iisus Hristos, la demnitatea de Taină, Dumnezeu, alegând pentru creaturile Sale drumul potrivit pentru fiecare în parte, în două stări: una mai sublimă, fecioria; cealaltă mai accesibilă mulțimii, căsătoria”¹⁸.

Ea este o „taină mare” pentru că „se adună bărbatul și femeia și ambii fac unul (...). Se adună împreună și devin un corp. Dacă cei doi nu devin unul, nu fac pe cei mulți, întrucât rămân doi, iar când se unesc, atunci fac (...). Bărbatul și femeia nu sunt doi oameni, ci unul singur (...). Amândoi sunt jumătăți ale întregului. De aceea și numește pe femeie ajutor bărbatului, ca să arate că sunt una, de aceea și bărbatul preferă pe femeie înaintea tatălui sau a mamei sale, ca să se arate că ei sunt un întreg”¹⁹. Ea este o „taină mare” cu atât mai mult cu cât „omul, pe tatăl său, care l-a născut și l-a crescut, pe mama lui, care în dureri înfricoșătoare l-a adus pe lume, pe părinții lui, care i-au făcut atât bine și l-au ocrotit atâția ani, pe aceștia îi părăsește. Și ce face? Se lipește de o femeie care cu puțin înainte îi era necunoscută, cu care nu avea nimic în comun”²⁰.

Legătura creată prin această Sfântă Taină este asemenea unui lanț, „lanțul căsătoriei”, căci, învață Sfântul Ioan, „căsătoria este un lanț, nu numai din pricina mulțimii grijilor, nici numai din pricina supărărilor de fiecare zi, dar și din pricină că silește pe cei căsătoriți să se supună unul altuia mai cumplit de cum se supune o slugă stăpânului său”²¹.

Conform Sfântului Părinte, căsătoria este cea mai înaltă și grăitoare pildă a faptului că Dumnezeu ne-a creat pe noi, oamenii, ca ființe sociale și nu ca indivizi izolați, solitari, iar comuniunea constituie modul specific omului de a trăi și a se dezvolta spiritual²².

¹⁸ Idem, *Bogațiile oratorice ale Sfântului Ioan Gură de Aur*, în limba franceză de Jean Doublet, traduse în limba română de diacon Gheorghe Băbuț, vol. I și II, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2002, p. 243.

¹⁹ Idem, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Coloseni, I și II Tesalonicieni a Sfântului Apostol Pavel. Omilia XII*, traducere din limba greacă, ediția de Oxonia, 1855 de Arhim. Theodosie Atanasiu, București, 1905, p. 152.

²⁰ Idem, *Problemele vieții...*, p. 111.

²¹ Idem, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale*, în vol. cit., p. 70.

²² David C. Ford, *Bărbatul și femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur*, traducere din limba engleză de Luminița Irina Niculescu, Editura Sophia, București, 2004, p. 124.

Prin Sfânta Taină a Cununii, celor doi soți li se conferă un dar specific acestei Taine. Acesta se poate simți mai intens în perioadele de dificultate și în situațiile limită din viața familiei creștine. El se manifestă printr-o dispoziție deosebită a celor doi soți spre toleranță și îngăduință reciprocă, spre înțelegere și ajutor mutual, mai ales în clipele de boală și de suferință, de necaz și de încercare. Prin această Sfântă Taină, harul dumnezeiesc se revarsă și peste ceilalți membri ai familiei, în special asupra părinților soților și asupra copiilor cu care sunt binecuvântați²³.

Condiția actualizării și simțirii mai intense a roadelor acestei lucrări minunate a harului Tainei Cununii în viața familiei și în sufletul celor doi soți și apoi al copiilor cu care Dumnezeu le binecuvintează viața, o constituie păstrarea lui prin curăție conjugală și viață duhovnicească înaltă.

Referindu-se la rânduiala Sfintei Taine, Sfântul Ioan Gură de Aur ne dă unele indicii mistagogice de o deosebită importanță. Astfel, prezența și slujirea preotului în cadrul acesteia simbolizează prezența Mântuitorului Iisus Hristos la Nunta din Cana Galileii, când a săvârșit prima minune, prefăcând apa în vin și arătând, astfel, prețuirea pe care El și apoi întreaga spiritualitatea creștină, o arată legăturii dintre bărbat și femeie. Punerii cununiilor pe capetele mirilor, semn al demnității de care se bucurau în vechime împărații, ca urmare a reușitelor sau victoriilor lor, Sfântul Părinte îi mai descoperă și o semnificație deosebită: ea simbolizează victoria castității celor doi tineri asupra poftelor și a patimilor trupești.

Sfântul Ioan Hrisostom face recomandări stricte referitoare și la comportamentul celor doi soți imediat după cununie, considerând că este perioada cea mai potrivită în care soții să își armonizeze concepțiile, principiile, stilurile de viață, pentru a dobândi unitatea de trăire.

Data fiind concepția sa înaltă despre Sfânta Taină a Cununii și a căsătoriei, Sfântul Părinte înfierează petrecerile de după nuntă. Prin acestea, consideră el, este pângărită Taina Căsătoriei. Recomandarea lui vizează decența ce ar trebui să caracterizeze un astfel de moment de bucurie și împlinire din viața celor doi soți. Adevăratul și cel mai important invitat al nunții lor trebuie să fie Hristos, prezent în chipul săracilor și al preoților.

---

²³ Pr. Dr. Constantin Mihoc, *Taina Căsătoriei și familia creștină în învățăturile marilor Părinți ai Bisericii din secolul IV*, Editura Teofania, Sibiu, 2002, p. 222.

Premize ale întemeierii unei căsnicii fericite

Găsim, în scrierile Sfântului Ioan Gură de Aur, numeroase recomandări privind criteriile de alegere a partenerului de viață sau a sufletului pereche. În toate caracterizările pe care Sfântul Părinte le face viitorilor soții și mame creștine, locul principal este acordat însușirilor sufletești și calităților morale.

Primul lucru pe care îl cere Sfântul Ioan tinerilor este să ceară binecuvântarea lui Dumnezeu pentru relația lor și acordul sau consimțirea părinților care i-au născut și i-au crescut cu îndelungi și grele eforturi și jertfe.

Binecuvântarea lui Dumnezeu se dobândește prin rugăciune stăruitoare, de aceea Părintele antiohian recomandă tinerilor doritori să își întemeieze un cămin fericit să se roage ca Dumnezeu să le descopere jumătatea sau sufletul potrivit, cu care să împartă bucuriile și durerile vieții prezente. „Acum dar, și tu, spune Sfântul Ioan, fiindcă urmează să-ți iei nevastă, nu fugi la ajutor omenesc, nici către femei ce se îmbogățesc din averi străine și care caută numai una: cum să dobândească vreun câștig. Ci aleargă la Dumnezeu. Nu te rușina ca El să-ți fie alegător al miresei. El Însuși a făgăduit și a zis: *Căutați mai întâi Împărăția Cerurilor și toate celelalte vi se vor adăuga vouă* (Mt. 6, 33). Și nu zi: *Cum pot să văd pe Dumnezeu și cum poate El să-mi răspundă cu vocea și să grăiască cu mine la arătare, încât eu, mergând la El, să-L rog aceasta?* Acestea sunt vorbe ale unui suflet necredincios. Căci și fără să-ți strige în gura mare, pe toate câte vrea le poate rându-i Dumnezeu”²⁴.

Alături de binecuvântarea divină, tinerii trebuie să caute să dobândească și acordul părinților. Ca unii care sunt mai experimentați în cele ale familiei și au o experiență umană mai bogată decât copiii lor, ei au o capacitate mai mare de a descoperi virtuțile sau păcatele unei persoane, compatibilitatea sau incompatibilitatea unuia cu altul. De aceea, ei trebuie ascultați, cu atât mai mult cu cât, în viață, respectul sau lipsa de prețuire față de părinți și de jertfa lor nu rămâne niciodată fără efecte. În plus, un paradox al vieții este acela că fiecare va primi din partea copiilor săi ceea ce a făcut cu părinții săi. Îi învățăm pe copiii noștri faptele bune și virtuțile creștine, dar niciodată nu avem deplina certitudine că le vor împlini întocmai,

²⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Laudă lui Maxim și despre ce fel de soție trebuie să ne luăm*, în volumul *Catebeze maritale*, traducere din limba greacă veche de Pr. Marcel Hancheș, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2004, pp. 59-60.

însă, dacă ei nu au văzut mai întâi în casa și în familia lor acestea, la părinții lor, este greu de crezut că vor excela în timpul vieții prin astfel de virtuți.

Sfântul Ioan Gură de Aur avertizează asupra a două pericole în alegerea viitoarei soții: *tentația frumuseții fizice* și *mirajul averii*.

Vorbind despre frumusețea trupeză și cea sufletească, Sfântul Părinte învață că frumusețea fizică este „... floare cu puțină dăinuire. Se ivește puțin în primăvara tinereții și după puțină vreme o strică bătrânețea”²⁵. Pe o femeie, crede Sfântul Ioan, „o face plăcută și dorită nu frumusețea trupului, ci virtutea sufletului, nu sulimanurile și fardurile, nici aurul și hainele cele scumpe, ci cumințenia, bunătatea și frica tainică de Dumnezeu. Iar frumusețea cea nematerială nu o poți deprinde cum trebuie în altă parte, ci numai în acest loc minunat și dumnezeiesc (Sfânta Biserică), unde Apostolii și Profetii ne șterg, ne răzuiesc bătrânețea păcatului, ne aduc din nou vigoarea tinereții, scot din sufletul nostru toată murdăria, toată zbârcitura, toată pata. (...) Frumusețea trupului, și boala o vestește, și trecerea timpului o strică, și bătrânețea o stinge, și moartea, când vine, o pierde de tot; dar frumusețea sufletului n-o poate poci nici vremea, nici boala, nici bătrânețea, nici moartea, nici altceva din unele ca acestea, ci continuă să fie veșnic în floare. Frumusețea trupului adeseori cheamă la desfrânare pe cei ce o privesc, pe când frumusețea sufletului atrage chiar pe Dumnezeu spre dragostea cea potrivită Lui...”²⁶.

Această frumusețe „pregătește cerul”²⁷, „niciodată nu se vestește și chiar la bătrânețe are mulți îndrăgitori și întruna înflorește”²⁸, manifestându-se ca „înțelepciune, îngăduință, milostenie, iubire, dragoste de frați, dorință de iubire, ascultare de Dumnezeu, plinirea legii, dreptate, cuget smerit”²⁹.

La fel, criticând dorința unor tineri de a căuta sau prefera ca soții tinere cu avere, provenite din familii înstărite, Sfântul Ioan

²⁵ Idem, *Omilia la săracul Lazăr. Despre soartă și Providență. Despre rugăciune. Despre viețuirea după Dumnezeu*, traducere din limba greacă veche și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2005, p. 263.

²⁶ Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor. Cuvântarea a X-a*, în *vol. cit.*, p. 194.

²⁷ Idem, *Bogățiile oratorice...*, p. 348.

²⁸ Idem, *Tâlcuiri la Epistola a doua către Corinteni. Omilia VII*, în *vol. cit.*, p. 85.

²⁹ Idem, *Despre rai și Scriptură. Despre iubirea lui Dumnezeu pentru noi. Despre «Sezet-a Împărăteasa de-a dreapta Ta»*, introducere și traducere Preot Victor Manolache, Editura Bizantină. București, 2007, p. 55.

Hrisostom avertizează asupra faptului că familia nu este „un comerț al aurului”³⁰, „o afacere”³¹. Principalul criteriu pe care îl recomandă el tinerilor aflați în căutarea adevăratei partenere de viață îl constituie complementaritatea darurilor.

Familia creștină – icoană a iubirii dumnezeiești

Odată întemeiată familia creștină, cei doi soți sunt datori, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel, să se întreacă unul pe altul în virtute: „Nici bărbatul să nu se ridice împotriva femeii, ci să fie cu multă îngăduință cu ea, ca față de un vas mai slab, și nici femeia să nu se împotrivescă bărbatului, ci să se ia la întrecere unul cu altul în a purta sarcinile unul altuia (Gal. 6, 2) și să nu socotească nimic mai de preț ca pacea”³².

Însă pentru ca familia să își îplinească rostul ei de locaș al mântuirii și de mică biserică, ea trebuie să își respecte scopurile pentru care a fost instituită. În cele mai multe dintre scrierile sale, Sfântul Ioan vorbește despre două scopuri generale ale familiei creștine: 1) *izbăvire de patima desfrânării* și 2) *nașterea de copii*. Sau, în exprimarea Părintelui nostru, „Oamenii se căsătoresc din două motive: pentru a nu face păcate trupești și pentru a deveni părinți. Dar cel mai important dintre aceste două motive este acela de a nu face păcate trupești”³³.

În familie, prin unirea lor legitimă, cei doi soți luptă împotriva poftelor trupești, căci aceasta este „un port împotriva furtunii patimilor, un refugiu împotriva asalturilor cărnii și ale păcatului”³⁴. La fel, în sânul familiei, soții dau naștere copiilor lor, imitând astfel, la o altă scară, actul creației lumii de către Dumnezeu și perpetuând astfel neamul omenesc.

Pe lângă aceste scopuri generale, Sfântul Părinte mai identifică două motive la fel de importante ale instituirii de către Dumnezeu a căsătoriei: 3) *ajutorul reciproc* și 4) *sfințirea soților, unul prin celălalt*. Soția i-a fost dată bărbatului ca sprijin și ajutor, căci „ea are calități speciale, aptitudini personale, care completează, pentru binele familiei, ceea ce bărbatul va fi neputincios să dea. Bărbatul este

³⁰ Idem, *Bogățiile oratorice...*, p. 245.

³¹ Idem, *Problemele vieții...*, p. 364.

³² Idem, *Omilia la Facere. Omilia XXXVIII, I, în vol. cit.*, p. 50.

³³ Idem, *Problemele vieții...*, p. 364.

³⁴ Idem, *Bogățiile oratorice...*, p. 242.

lucrătorul din afară, femeia este grija dinăuntru”³⁵. În plus, fiecare dintre soți trebuie să-și dea silința să contribuie, prin cuvânt și faptă, prin exemplu și grijă, la mântuirea celuilalt și a casei lor.

Vorbind despre relațiile ce trebuie să governeze căsnicia, Sfântul Părinte menționează iubirea, ca temelie a vieții de familie. Cel ce îi ține legați pe cei doi soți și face lucrătoare legătura lor este „lanțul dragostei”. Acesta îi unește pe soți nu doar în cele lumești, ci și în cele spirituale și nu doar în lumea aceasta, ci pentru totdeauna.

Lecturând și meditând asupra cuvintelor Sfântului Părinte, observăm frapanta lor actualitate. În vremuri de criză morală, într-o epocă tot mai frământată din istoria umanității, în care problemele și dificultățile de tot felul par a se înmulți și adânci și nicidecum a se împușina și simplifica, într-o perioadă în care tinerii par a fi dezavantajați³⁶, în căutarea parcă tot mai dificilă a unei locuințe³⁷, trebuie să subliniem cu și mai multă insistență marele adevăr potrivit căruia la temelia familiei trebuie așezată dragostea creștină. Doar o viață duhovnicească înaltă, bazată pe credința puternică și pe cultivarea virtuților creștine, alimentată din dulceața rugăciunii curate, are puterea de a da celor doi soți încrederea unul într-altul și al amândurora în ajutorul lui Dumnezeu, precum și capacitatea de a înfrunta și birui, prin credință și iubire, valorile tot mai înalte și periculoase ale ispitelor ce lovesc țărmlul familiei creștine.

În cultivarea iubirii dintre ei, soții au o paradigmă: dragostea lui Dumnezeu față de Biserica Sa, „icoană mai bună și mai exactă a acestei iubiri”³⁸, „model mai apropiat și mai limpede pentru noi”³⁹.

Principiul fundamental în întemeierea unei familiei și la bunul ei mers îl constituie complementaritatea darurilor și compatibilitatea sufletească a celor doi soți. „Soții se completează unul pe altul; nici bărbatul nu este complet fără femeie, nici femeia fără de bărbat. Defectele unuia sunt compensate de calitățile celuilalt; darurile

³⁵ *Ibidem*, p. 245.

³⁶ Statisticile de ultimă oră arată că, dintr-un total de 29 de țări europene, din nefericire, Marea Britanie și România se află pe ultimele locuri în ceea ce privește bunăstarea tinerilor.

³⁷ De unde și scăderea accentuată a numărului căsătoriilor, pe fondul înmulțirii numărului divorțurilor, a avorturilor și a răspândirii metodelor și a practicilor contraceptive.

³⁸ *Idem*, *Omilia despre căsătorie la Efeseni*, în volumul *Catebeze maritale...*, p. 93.

³⁹ *Ibidem*.

reciproce se fac echilibrul reciproc. Armonia stabilită de Dumnezeu în trupul nostru se înmulțește în familie”⁴⁰.

În consecință, ne îndeamnă Sfântul Părinte: „Să cercetăm bine înainte de nuntă și să cunoaștem aceste legiuiri și să ne sârguim mult ca să ne luăm o soție care dintru început se armonizează și se potrivește cu felul nostru de a fi. Luându-ne o asemenea femeie, nu vom avea doar această bucurie, că niciodată nu o vom părăsi, ci și că o vom iubi cu toată tăria”⁴¹.

Fiecare dintre soți trebuie să se îngrijească de mântuirea casei sale, descoperind mijloacele cele mai potrivite de conducere a familiei pe drumul mântuirii. „Femeile – spune scriitorul antiohian – să-și iubească atâta bărbații, încât să nu pună nimic mai presus de mântuirea lor, bărbații, ca să aibă atât de multă dragoste de femeile lor încât să facă totul ca și cum ar avea amândoi un singur suflet și un singur trup. După cum niciodată trupul nu se răscoală împotriva lui însuși și nici sufletul contra lui însuși, tot așa și bărbatul și femeia nu trebuie să se scoale unul împotriva altuia, ci să fie uniți. Atunci se vor putea revărsa asupra lor nenumărate bunătăți. Unde-i atâta de mare înțelegere, acolo-i adunarea tuturor bunătăților, acolo-i pace, acolo-i vedenia cea duhovnicească; acolo nu se vede luptă, nici bătaie, nici dușmănie, nici ceartă, ci toate sunt izgonite, pentru că înțelegerea dintre soți, rădăcina tuturor bunătăților, înțelegerea adică, face să dispară toate acestea”⁴².

Soția trebuie să fie o împreună lucrătoare o colaboratoare a bărbatului în dificila operă de dobândire a mântuirii. Ea reușește să își îndeplinească această datorie morală atunci când „prin faptele și vorbele sale arată multă înțelepciune, multă filosofie, multă răbdare, când și râde de toate greutățile căsniciei, când urmărește neconținut același scop”⁴³.

Adevărata familie este o mică Biserică, „Biserică a lui Dumnezeu”⁴⁴, o Biserică domestică sau un rai în miniatură. Mai ales astăzi, când, oriunde ne-am mișca, descoperim noi și noi probleme, fiecare soț trebuie să lupte pentru a transforma familia sa într-o oază de pace și liniște, de echilibru și armonie, să simtă că, în momentul în care a pășit pragul casei sale, a intrat într-o altă lume, a iubirii

⁴⁰ Idem, *Bogățiile oratorice...*, p. 249.

⁴¹ Idem, *Laudă lui Maxim...*, pp. 42-43.

⁴² Idem, *Omilii la Facere. Omilia XLV, II-III*, în *vol. cit.*, p. 130.

⁴³ Idem, *Despre feciorie...*, p. 84.

⁴⁴ Idem, *Cuvânt la pilda celui ce datora zece mii de talanți*, în volumul *Omilii la săracul Lazăr...*, p. 224.

și înțelegerii, într-un mic colțișor de rai, în care s-a întâlnit cu „sufletul său pereche” și care are pentru el totdeauna un zâmbet curat și sincer, o vorbă de mângâiere și alinare, pentru că și el, la rândul său, cultivă permanent o conduită și un stil de viață identic. Familia trebuie să fie un loc de refugiu, în care sufletele ostente și împovărate de probleme ale celor doi soți să-și afle rezolvarea și ușurarea. Membrii familiei constituie ființele cele mai apropiate și dragi ale unei persoane și de aceea, în mijlocul lor și prin ajutorul acestora, trebuie să-și dobândească fiecare împlinirea de sine. Dar, pentru ca familia să se ridice la un astfel de statut, ea trebuie să fie o grădină a virtuților, o oază a liniștii, un altar de credință și jertfă.

Este un lucru îndeobște observat și recunoscut și anume acela că femeia sau soția este, prin excelență, persoana care, într-un cămin, întreține atmosfera de pace și armonie. Dacă soția are o fire calmă, blândă, liniștită, indiferent de greutățile sau de lipsurile cu care se confruntă familia, împreună vor trece mult mai ușor peste ele, după cum, în caz contrar, când soția este agitată și frământată, neliniștită și impulsivă, parcă toate greutățile și necazurile se adună și se dezlănțuie în familia respectivă. Femeia este cea care aduce pacea în casă și de aceea, bărbatul trebuie să își găsească în ea „ca într-un port, scăparea de grijile și tulburările din afară. La ea să afle bărbatul întreaga mângâiere. Că spre ajutor i-a fost dată femeia, pentru ca bărbatul, îndestulându-se cu mângâierile ei, să poată ține piept atacurilor ce vin asupra lui. Dacă femeia este cuminte și blândă, aduce mângâiere bărbatului ei nu numai prin traiul lor împreună, ci-i este de mult folos și în celelalte treburi, îi ușurează munca și nu-l lasă să simtă greutățile ce se nasc în fiecare zi fie în casă; femeia ca un corăbier încercat, prin înțelepciunea ei, potolește furtuna din sufletul bărbatului, iar prin priceperea ei îi ușurează mult viața. Pe niște oameni așa uniți nimic din viața aceasta nu-i poate întrista, nici nu le poate strica bucuria. Când este înțelegere între femeie și bărbat, când este între ei pace și legătura dragostei, toate le merg din plin. Nu pot cădea pradă uneltirilor, pentru că sunt întăriți de un zid mare și puternic, adică de înțelegerea lor cea după Dumnezeu. Înțelegerea aceasta îi face mai tari ca diamantul, înțelegerea aceasta îi face mai puternici ca fierul, înțelegerea aceasta le ajută mai mult ca bogăția, înțelegerea aceasta îi ridică la cea mai înaltă strălucire; înțelegerea aceasta le pricinuieste cu îmbelșugare mare și bunăvoința cea de la Dumnezeu”⁴⁵.

---

⁴⁵ Idem, *Omilia la Facere. Omilia XXXVIII, VII*, în vol. cit., p. 61.

Sfântul Ioan Gură de Aur consideră o soție bună a fi „tovarășul vieții noastre și al corabiei acesteia”⁴⁶, „liman”⁴⁷, „cea mai puternică doctorie”⁴⁸.

Datoria esențială a femeii este aceea de a-i oferi soțului ei suportul sufletesc, liniștea și pacea de care acesta are atâta nevoie. La întrebarea care este vocația și datoria cea mai importantă a femeii, Sfântul Părinte răspunde: „Ea trebuie, când soțul intră agitat și obosit, adesea mort pentru șocurile vieții dinafară, să fie mângâietoarea lui și sfătuitoarea lui iubitoare. Și ceea ce n-ar obține de la el prietenii lui cei mai influenți, ea, înarmată cu farmecele ei inspirate și din iubirea ei, va ști să obțină”⁴⁹.

Din partea unui soț adevărat, este cerută răbdare, chiar și atunci când soția greșește, cu nădejdea că Dumnezeu îi va răsplăti pentru calmul și îngăduința lui. „Așa trebuie să fie un bărbat!” - consideră Sfântul Ioan Hrisostom - „Să nu țină socoteală de fiecare cuvânt spus de femeia lui, ci, știind că femeia e slabă, să-și dea toată silința să fie îngăduitor cu ea, ca să-i alunge supărarea și să strângă legătura păcii și unirii”⁵⁰.

Sfântul Ioan Gură de Aur recomandă celor doi soți să se ostenească pentru a ajunge în unitate de trăire, de gândire și simțire și să transforme familia într-un loc al revărsării binecuvântării lui Dumnezeu.

Mai presus de toate însă căsătoria este însoțirea bărbatului cu femeia la bine și la greu și de aceea ambii soți sunt datori să-și ofere ajutor reciproc, și mai ales în ceasuri de cumpănă și la vremuri de încercare și boală. „Atunci este cu adevărat căsnicie, când cei doi soți se înțeleg nu numai atunci când le merge bine, ci și când trec prin primejdii. Prin asta se vedește dragostea adevărată!”⁵¹.

O importanță aparte trebuie acordată, în cadrul familiei, vieții duhovnicești, postului și rugăciunii, eforturilor în vederea dobândirii virtuților creștine. Sfântul Ioan îi sfătuește pe soții creștini să consacre o zi Domnului în familie, ziua Domnului, duminica, în care să participe la Sfânta Liturghie și să desfășoare activități duhovnicești:

⁴⁶ Idem, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni. Omilia XXVI*, în *vol. cit.*, p. 280.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 279.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Idem, *Bogățiile oratorice...*, p. 254.

⁵⁰ Idem, *Omilia la Facere. Omilia XXXVIII, V*, în *vol. cit.*, p. 57.

⁵¹ Idem, *Omilia la Facere. Omilia XXXII, VI*, în *vol. cit.*, p. 419.

lectura duhovnicească, meditația, milostenia, cercetarea aproapei aflat în necaz și suferință.

Isotimia (egalitatea în cinste) sau ierarhia responsabilităților în familia creștină

Arhiepiscopul Constantinopolului a trăit într-o perioadă tulburată din istoria Bizanțului nu doar din punct de vedere moral sau religios, ci și social, într-o epocă de patriarhat și de exploatare a semenilor. Cu toate acestea, întâlnim în scrierile sale o viziune progresistă, atât în privința relațiilor dintre conducători și conduși, cât și între bărbat și femeie.

Sfântul Ioan Hrisostom are convingerea că, la baza tuturor – lume și oameni, se află o ierarhie foarte precisă, fiecare trebuind să se încadreze în specificul treptei sale, ascultând de unii și cerând ascultare altora. Neorânduiala, neascultarea și anarhia nu sunt specifice ființelor raționale, oamenilor, ci demonilor – contrari ai lui Dumnezeu – și animalelor iraționale. Conducătorilor, Sfântul Părinte le cere să își exercite această atribuție cu bunătate și blândețe, iar supușilor, ascultare și recunoștință.

În cadrul relației dintre femeie și bărbat, dintre soț și soție, Sfântul Ioan stabilește o reală ierarhie a responsabilităților, care are la bază egalitatea între cei doi soți. Sfântul Părinte derivă această egalitate din realitatea creării celor două ființe umane: bărbat și femeie, de către Același Părinte Bun și Iubitor. Tot așa, mântuirea, a doua creație a lumii, vizează deopotrivă restaurarea ontologică a bărbatului și a femeii din efectele căderii. Prin aceasta, potrivit Sfântului Pavel, în Hristos Domnul nu mai există nici bărbat, nici femeie. Toți și toate au fost chemați să-și împrăpieze roadele mântuitoare ale Jertfei Sale pe Cruce, pentru mântuirea personală.

Identificând responsabilități distincte ale soților, Sfântul Ioan arată că femeii i s-au încredințat gestionarea înțeleaptă a celor din casă, în timp ce bărbatului – administrarea celor din afară afara căminului; soției – cele ce țin de sfera privată a familiei, bărbatului – cele publice⁵².

Sfântul Părinte distinge și o anume autoritate din partea soțului și o ascultare din partea soției, dar supunerea femeii față de bărbat nu este una despotică sau tiranică. Iubirea este cea care ușurează

---

⁵² Idem, *Laudă lui Maxim...*, p. 50.

jugul ascultării și face supunerea plăcută. Tensiunea relației dintre conducere și supunere este desființată în familiile în care există credință și dragoste, căci iubirea face autoritatea blândă și ascultarea ușoară.

Ceea ce susținea în fond Sfântul Ioan Gură de Aur, în secolul al IV-lea, era deplina egalitate între soți, chiar dacă fiecare dintre aceștia și-o manifestă într-un mod specific, în funcție de condiția proprie sau, cum spunea el, chiar dacă bărbatul se află pe locul întâi, iar femeia pe locul al doilea, „ea are locul doi. Dar are și ea un rol și aceeași cinste cu cel dintâi”⁵³.

Dintre toate îndatoririle pe care le are soția într-o familie, Sfântul Ioan insistă asupra calității ei de mamă, arătând că grija creșterii și a educării copiilor îi revine în mod deosebit ei. Mama este datoare să se ostenească pentru a forma și înfrumuseța sufletul copilului cu deprinderile cele mai frumoase și cu virtuțile cele mai înalte. Dacă indiferența față de instruirea copiilor este considerată o crimă, care își atrage pedeapsa cea mai mare, educarea lor în duhul creștin este o adevărată artă, din a cărei iscusită profesare părinții își vor culege roade veșnice.

Viața conjugală a soților

Extrem de important ni se pare a prezenta învățătura Sfântului Ioan Gură de Aur referitoare la viața conjugală a soților. Concepția sa, în această privință, constă în interpretarea unor cuvinte din scrierile Sfântului Apostol Pavel.

Astfel, Sfântul Părinte vorbește despre o înfrânare firească a femeilor, arătând că acestea își pot stăpâni și disciplina mult mai mult poftele trupești decât bărbații.

Sensul ascezei conjugale nu înseamnă distrugerea acestor dorințe, ci convertirea tensiunilor trupești în puteri spirituale, sublimarea tuturor energiilor omenești în capacități duhovnicești.

În perioadele de înfrânare trupească dintre soți, Sfântul Părinte le recomandă concentrarea asupra lucrurilor duhovnicești. Dintre acestea sunt indicate în mod deosebit postul, ca o pedagogie a trupului și a sufletului, și rugăciunea, dialog al sufletului cu Părintele său Ceresc.

Interpretând cuvintele „Apostolului neamurilor”: *Să nu opriți datoria unuia altuia, fără numai din bună înțelegere* (I Cor. 7, 5),

⁵³ Idem, *Omilia despre căsătorie...*, p. 101.

Sfântul Ioan le dă următoarea semnificație: „Dar ce vrea să spună el aici? *Să nu se înfrâneze femeia, zice, dacă bărbatul nu voiește, și nici bărbatul, dacă nu voiește femeia.* Pentru ce? Fiindcă din astfel de înfrânare se nasc mari rele, căci și preacurviile și curviile și chiar stricarea caselor de aici se trag de multe ori. Dacă având pe femeile lor și încă curvesc, apoi cu atât mai mult vor face așa dacă sunt lipsiți de această mângâiere. Și bine a zis: *Să nu opriți datoria*, adică să nu vă lipsiți de datoria voastră conjugală. (...) A se înfrâna unul din doi fără voia celuilalt, aceasta este lipsă, aceasta înseamnă a opri datoria, pe când dacă este cu voia lui, nu se poate numi lipsă sau oprire de datorie. Deci trebuie a prefera bunaînțelegere înaintea tuturor, fiindcă este și mai însemnată decât toate. Și de voiești, să cercetăm acest fapt mai de aproape. Fie, de pildă, o femeie și un bărbat, și înfrânându-se femeia, fără ca bărbatul să voiască. Deci pentru ce te miri dacă el din această pricină curvește sau, dacă nu curvește, apoi este posomorât, veșnic tulburat, veșnic în luptă și pricinuind femeii mii de neajunsuri? Care este folosul postului și al înfrânării, dacă dragostea este sfâșiată? Nici unul. Câte batjocuri nu ies de aici, câte vorbe proaste și câtă luptă nu se desfășoară în asemenea împrejurări! Când într-o casă bărbatul și femeia sunt dezbinați, apoi acea casă nu se găsește mai bine decât corabia cea purtată de valurile mării, fiindcă și aici căpitanul vasului se află în neînțelegere cu cârmaciul”⁵⁴.

Analizând modul de soluționare a acestei probleme în viața de familie, Sfântul Ioan duce mai departe această interpretare. „Ce să fac, mă poate întreba cineva, dacă bărbatul meu nu-și poate stăpâni poftele, iar eu vreau să mă înfrânerez? – Trebuie să te pleci neapărat poftelor lui. Chiar dacă n-ai vrea să faci aceasta, dulcele lanț al căsătoriei, ce te încătușează, te târăște după poftele soțului și te trage către cel cu care dintru început te-ai legat. Dacă te împotrivești și rupi lanțul, nu numai că nu scapi de lanțuri, dar mai ești și deplin pedepsită. Femeia care vrea să se înfrâneze fără voia bărbatului ei nu numai că pierde răsplata înfrânării, dar va da socoteală înaintea lui Dumnezeu și de căderea lui în adulter și va fi mai vinovată decât bărbatul ei. - Pentru ce? - Pentru ce? Pentru că, lipsindu-te de legăturile trupești la care-i dă dreptul legea căsătoriei, l-a împins spre prăpastia desfrânării. Dacă unei soții nu-i este îngăduit să trăiască în înfrânare nici măcar scurtă vreme, fără voia bărbatului

---

⁵⁴ Idem, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni...*, p. 189.

ei, poate, fi, oare, iertată soția care lipsește neconținut pe soțul ei de ușurarea ce i-o dă căsătoria?”⁵⁵.

Așadar, Sfântul Ioan Gură de Aur îngăduie, ca un larg pogorământ și ca o concesie extremă, făcută în favoarea păstrării liniștii căminului și armoniei conjugale, relația trupească dintre cei doi soți, chiar și în perioadele de înfrânare și post, pentru ca nu cumva soțul care nu se poate înfrâna să fie tentat să își afle împlinirea acestora în afara familiei și în mod păcătos. Această îngăduință are un caracter excepțional, pentru că Sfântul Părinte, încrezător în frumusețile viețuirii și ale familiei creștine, a luptat, prin predicile și scrierile sale, pentru înduhovnicirea sau spiritualizarea trupescului și supunerea acestuia elementului duhovnicesc din constituția umană.

Punând accent deosebit pe dragostea sufletească dintre cei doi soți, Sfântul Ioan ne dă și modelul unui dialog cu soția, menit să îi demonstreze iubirea soțului și să întărească relația lor. „Și cum îți vei arăta iubirea ta? Spunându-i, de exemplu: *N-am vrut să iau de soție o altă femeie, care poate ar fi fost mai bogată sau mai gospodină. Te-am ales pe tine pentru caracterul, cumințenia, blândețea și înțelepciunea ta. Căci am învățat să nesocotesc bogăția ca pe ceva zadarnic, ceva pe care-l dobândesc tâlbarii, oamenii imorali și înșelători. Pe mine m-a atras virtutea sufletului tău, pe care o prefer în locul vreunei alte bogății. O fată înțeleaptă, care trăiește în evlavie, merită cât lumea întreagă. De aceea te-am iubit, te iubesc și te pun mai presus de viața mea. Viața de aici este deșartă. Mă rog, așadar, la Dumnezeu și fac tot ce pot ca să ne învrednicim să ne trăim viața astfel încât în împărăția cerurilor să fim împreună. Căci viața pământească este și scurtă și provizorie, însă dacă ne vom învrednici s-o petrecem făcându-ne plăcuți lui Dumnezeu, vom fi veșnic împreună cu Hristos, desfătându-ne în fericirea negrăită. Eu mai presus de toate pun iubirea pentru tine și nimic nu-mi va fi atât de neplăcut și greu decât să mă cert vreodată cu tine. Și dacă ar trebui să le pierd pe toate și să devin sărac sau să mă aflu în primejdie sau să pățesc orice, pe toate le voi îndura cu răbdare, e de ajuns să știu că legăturile dintre noi sunt bune. Dar e necesar să faci și tu la fel. Dumnezeu vrea ca legătura iubirii noastre să fie reciprocă și nedespărțită. Auzi ce spune Scriptura: *Va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa*». Să nu avem, deci, nici o pricină de împușinare a sufletului. Piară toți banii,*

⁵⁵ Idem, *Despre feciorie*, în *vol. cit.*, pp. 86-87.

slujitorii și cinstirile! Ea mai presus de toate iubirea pe care o am pentru tine.

Cuvintele acestea, socotește sfântul părinte antiohian, vor fi prețuite de femeie mai mult decât mulțimi de comori și de bogății!⁵⁶.

Rănilile familiei

Rapsod al frumuseților familiei creștine, Sfântul Ioan Hrisostom elogiază monogamia și beneficiile ei: progresul celor doi soți în dragoste deplină și prețuire absolută, în respect mutual și ajutor reciproc.

Spirit moralist accentuat, Sfântul Părinte condamnă aspru scăderile morale ale familiei, precum violența, adulterul, incestul, divorțul, homosexualitatea și pedofilia.

Înfierând *violența domestică*, Sfântul Părinte consideră că familiile în care există certuri și violență se aseamănă unui vapor aflat în mijlocul furtunii, când căpitanul se ceartă cu timonierul⁵⁷. Sfatul părintesc al Sfântului Ioan este ca bărbatul „nicidecum să nu-și tindă mâna asupra ei, ca s-o lovească”⁵⁸ sau, într-un îndemn mai larg, el recomandă soților: „Nici bărbatul însă, auzind cârtelile și ocările femeii sale, nu trebuie s-o înjure sau s-o lovească, sub pretext că are putere asupra ei. Mai bine s-o sfătuiască și s-o povățuiască liniștit, fără ca vreodată să ridice mâna asupra ei. S-o învețe filosofia cerească, creștină, care este adevărata bogăție”⁵⁹.

În mod similar, *avortul* este considerat o crimă, omucidere. El contravine astfel poruncii dumnezeiești care spune: *Să nu ucizi* (Ieș. 20,15), iar cel care se face vinovat de o asemenea faptă va da socoteală înaintea lui Dumnezeu, ca orice alt ucigaș⁶⁰. Printr-o astfel de fărădelege, pântecul femeii este transformat în loc de omor, iar femeia este pregătită spre ucidere⁶¹.

Divorțul este socotit de scriitorul antiohian o adevărată „crimă”: „După cum este o crimă să tai trupul omenesc, tot așa este o

⁵⁶ Idem, *Laudă lui Maxim...*, pp. 47-48.

⁵⁷ Idem, *Problemele vieții...*, p. 365.

⁵⁸ Idem, *Omilia despre căsătorie. Din comentariul la Efeseni...*, p. 107.

⁵⁹ Idem, *Problemele vieții...*, p. 115.

⁶⁰ Jean-Claude Larchet, *Etica procreației în învățătura Sfinților Părinți*, traducere din limba franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2003, p. 120.

⁶¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel. Omilia XXIV*, în *vol. cit.*, p. 455.

nelegiuire să despartă femeia de bărbat. Și Hristos nu s-a oprit la atâta, ci a adăugat și pe Dumnezeu, zicând: *Ceea ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă*. Hristos arată deci că divorțul este și împotriva firii și împotriva legii; împotriva firii, pentru că se taie trupul; împotriva legii, pentru că cei ce vor să divorțeze fac lucrul acesta împotriva lui Dumnezeu Care i-a unit și a poruncit să nu se despartă⁶². Pentru credința creștină, divorțul „duce la dezbinare în societate, bulversează viața de familie și aduce mari tragedii ce marchează grav sufletele copiilor pentru toată viața”⁶³.

Singurul motiv pentru care Sfântul Ioan consideră că este acceptat divorțul îl constituie infidelitatea sau adulterul, desfrânarea unui soț cu altă persoană. Prin aceasta, soțul infidel își trădează nu numai perechea, ci și pe Domnul Hristos, în numele Căruia legătura căsătoriei s-a încheiat. Chiar și în astfel de situații, Sfântul Ioan Gură de Aur îndeamnă soțul sau soția înșelată ca, în cazul în care partenerul infidel vrea să locuiască mai departe în același cămin, să i se îngăduie acest lucru, în speranța îndreptării sale.

Mult mai aspru este condamnat *incestul* care, pe lângă o denaturare și pervertire a relației trupești firești, constituie un atentat asupra moralității și demnității umane, o tentativă de a duce în zona patologicului a relației normale dintre bărbat și femeie. Pe lângă tarele genetice și numeroasele implicații biologice, Sfântul Ioan consideră incestul o denaturare inadmisibilă și pentru faptul că iubirea trebuie lărgită cât mai mult în lume și nicidecum limitată la o sferă restrânsă de rude cu care să se întrețină, în mod denaturat, relații trupești păcătoase.

În aceeași categorie, a comportamentelor bizare condamnate sunt socotite și *homosexualitatea* și *pedofilia*. Dacă homosexualitatea este o patimă de necinste, o poftă nebună, o necinstire a trupului, care sfârșește în boli și moarte sufletească și trupească⁶⁴, pedofilia poartă în ea un păcat și o culpabilitate și mai mare, odată ce lezează viața și sănătatea unui copil. Iată cuvintele tăioase, prin care Sfântul Părinte înfierează acest păcat abominabil: „A pătruns în societatea noastră, cu o furie de bețiv, o dragoste ciudată și

⁶² Idem, *Omilii la Matei. Omilia LXII, I*, în *vol. cit.*, p. 717.

⁶³ Petre Semen, *Păcatul-boală a sufletului- coordonate biblice*, Editura Panfilius, Iași, 2004, pp. 104-105.

⁶⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel. Omilia IV*, traducere de P.S. Teodosie Atanasiu, revizuită și îngrijită de Cezar Păvălașcu și Cristina Untea, Editura CHRISTIANA, București, 2005, p. 56.

nelegiuță; s-a abătut asupra capetelor noastre o boală cumplită și de nevindecat; s-a năpustit o ciumă mai grozavă decât orice ciumă; s-a născocit o nelegiuire nouă și cu neputință de suferit; sunt călcate în picioare nu numai legile scrise, ci și legile firii. Curvia e puțin lucru față de această nouă desfrânare. (...) Oamenii care săvârșesc acest grozav păcat doresc în aparență să scape de lanțurile și farmecile femeilor; în realitate însă sunt mai desfrânați decât curvarii, căci amenință să facă de prisos femeile, deoarece tinerii îndeplinesc rolul de femei în locul femeilor. Și grozăvia nu se reduce numai la atât, se merge și mai departe, căci se săvârșește o atât de mare ticăloșie, cu cea mai mare libertate și cu conștiința că nu se săvârșește nici un păcat, încât nelegiuirea a ajuns lege⁶⁵. Din această cauză și pentru astfel de păcate grave, pedeapsa lui Dumnezeu nu întârzie să se arate, sub diferite forme de încercare și pătimire.

În privința persoanelor văduve, Sfântul Ioan le recomandă să-și închine viața lui Hristos și unei trăiri duhovnicești înalte. Însă dacă sunt tinere sau nu pot să-și stăpânească pasiunile trupești, le îngăduie să se recăsătorească, ca să nu ardă lăuntric, din cauza patimilor.

Căsătoria a doua este socotită un pogorământ dat firilor slabe, căci persoanelor cu un caracter accentuat și cu o credință puternică li se recomandă orientarea vieții într-o direcție duhovnicească, prin cultivarea virtuților creștine, a curăției și evlaviei. O astfel de căsătorie trădează „un suflet slab, un suflet plin de poftă, legat de pământ, un suflet care nu poate gândi niciodată ceva mare și înalt⁶⁶”.

Concluzii

Sfântul Ioan Gură de Aur elogiază, cum poate nici un alt scriitor bisericesc nu a reușit să o facă, frumusețile căsătoriei și ale familiei creștine.

Pentru Sfântul Părinte, omul are o vocație comunitară, prietenia reprezentând o adevărată binecuvântare cerească, un mijloc de progres în viața socială și morală.

Relația dintre un tânăr și o tânără se întemeiază pe complementaritatea celor două persoane, pe alteritatea ființei umane și pe nevoia acesteia de comunicare și comuniune. Dintre valorile ce trebuie așezate la baza unei astfel de prietenii creștine, Sfântul

⁶⁵ Idem, *Apologia vieții monahale*, 8, în volumul *Despre feciorie...*, p. 265.

⁶⁶ Idem, *Despre căsătoria a doua a văduvelor*, 2, în volumul *Despre feciorie...*, p. 167.

Ioan Gură de Aur recomandă cu multă insistență credința, curăția trupei și sufletească, iubirea și prețuirea.

Având instituire divină, Cununia și familia crează o legătură specială între cei doi soți, un adevărat „lant” al responsabilităților reciproce, cu adânci implicații atât în planul vieții prezente, cât și a celei viitoare și veșnice.

Cununia însăși este o „taină mare”, ea conferind un dar deosebit membrilor familiei – părinți, soți și copii –, manifestat printr-o dispoziție deosebită a lor spre toleranță și îngăduință reciprocă, spre înțelegere și ajutor mutual, simțit mai ales în situațiile limită și în perioadele dificile din viața familiei creștine.

Dintre premisele unei căsnicii fericite, Părintele antiohian, criticând tentația frumuseții fizice și mirajul averii, subliniază în mod deosebit invocarea ajutorului divin și obținerea binecuvântării părinților trupei și duhovnicești, frumusețea sufletească și bogăția duhovnicească a viitoarei soții; răbdarea și îngăduința, din partea soțului.

Doar o astfel de familie, întemeiată pe astfel de criterii, își poate atinge scopurile ei esențiale: izbăvirea de patima desfrânării; nașterea de copii; ajutorul reciproc și sfințirea soților, unul prin celălalt.

Între cei doi soți există o relație de isotimie (egalitate în cinste), în baza căreia, chiar dacă bărbatul se află pe locul întâi, iar femeia, pe locul al doilea, ambilor soți li se cuvine aceeași cinste. Soțului îi revin mai ales grijile legate de viața publică, din afară a familiei, soției, cele legate de viața interioară a acesteia și în mod special întreținerea unei atmosfere armonioase în căminul lor, nașterea, creșterea și educarea copiilor. Soția trebuie să fie „port” și „liman” soțului ei, iar soțul ajutor și sprijin soției sale, îngăduindu-se reciproc și întrecându-se unul pe altul în virtute.

Dincolo de aceste aprofundări de o deosebită profunzime și frumusețe asupra familiei, Sfântul Ioan Gură de Aur descoperă și rănilor ei, condamnându-i aspru scăderile morale: violența domestică, avortul, divorțul, infidelitatea, incestul, homosexualitatea și pedofilia, fiind convins că doar descoperirea și cultivarea valorilor creștine vor duce la o reală renaștere duhovnicească și la o adevărată asanare a spiritului uman.

The Christian Family – Icon of the Divine Love

Rev. Prof. Dr. Ioan C. TEȘU

In the theological research “The Christian Family – Icon of the Divine Love”, Rev. Prof. Dr. Ioan C. Teșu analyses the present situation of the families in the Western society and presents the teaching of the Church concerning the family, the childbirth, the friendship and the marriage. Focusing mainly on the work of Saint John Chrysostom, the author of the research emphasizes the importance of the family in the Church and in society. The Christian family is a created icon of the divine love in the Most Holy Trinity and provides life in the world coming from God, The Father of the lights. The author speaks also of the most important aspects of the theology of the family: respect, love, isotimia, responsibility etc.